

aan de hand van welgeteld vijf Nederlandse vertegenwoordigers: Tiele, De la Saussaye jr., Van der Leeuw, Sierksma, Van Baaren, van wie de laatste drie ieder een hoofdstuk toebedeeld krijgen. En dat is het; een heel zonderling hoofdstuk over *hoogleraren*, hun benoeming en hun functioneren – volstrekt ideaaltypisch en zonder enige gelijkenis met de geleefde werkelijkheid² – alsmede één met *Conclusies* besluiten het boek. Een aanhangsel over Urk (waarover dus nader) en over het vroege koningschap in Israël vullen het werk nog aan.

Wat is er nu mis met hoofdstuk twee? Waarom kan dat niet anders dan fout lopen? Dit kan het beste door het volgende betoog worden duidelijk gemaakt. Alsof er aanvankelijk geen dwarsverbindingen waren, ook in de personele sfeer, en alsof er van meet af aan een vak ‘antropologie’ bestaan heeft, wordt begonnen met L.H. Morgan en E.B. Tylor. Zelfs de constatering dat laatstgenoemde veel invloed op Tiele gehad zou hebben brengt de auteur niet tot bezinning. Hij werkt het hele buitenlandse rijtje tot en met J.G. Frazer en Malinowski af en gaat vervolgens bij de sociologen kijken met Durkheim en Weber als erkende coryfeeën. Daarbij interesseert het hem geen zier dat al die namen jarenlang tijdens de colleges godsdienstwetenschap in Nederland over de katheders rolden. Zijn doel is uit te komen bij de Nederlandse antropologen en sociologen. Die hebben heel wat gepubliceerd op het terrein van de religie, maar veel valt er toch niet te roemen. Alleen Verrips en Van Baal hebben echt iets laten zien, zo valt uit paragraaf 2.3.1. op te maken.

Hierop volgt in vluchtige streken een schets van de geschiedenis van de godsdienstgeschiedenis. Het aantal vermelde buitenlanders is nu schamel: Slechts de Duits-Engelse Karl Max Müller en Andrew Lang worden genoemd eer we bij C.P. Tiele (1830-1902) aanlanden. De weerklank van de werken van Müller in Nederland, bijvoorbeeld bij de Groningers, blijft onbesproken. Hoe Tiele dan ook aan zijn liefde voor de niet-christelijke godsdiensten kwam (‘welke boeken op zijn tafel lagen’) wordt niet meegedeeld. Wel dat volgens De la Saussaye jr. zijn colleges veel te moeilijk waren en diensengevolge zijn invloed in het buitenland groter dan bij ons. Er waren dus internationaal contacten, maar daarover worden we slechts summier ingelicht. De levensgrote vraag rijst – zij het niet bij de auteur – of Tiele dan in zijn eentje voldoende invloed had

2. Paragraaf 6.2 veronderstelt een piramidale vakgroepstructuur die slechts bij grote faculteiten aan massauniversiteiten na invoering van de Wet op de universitaire bestuurs hervorming aangetroffen wordt. Het betoogde is dus niet van toepassing op zelfs maar één van de besproken hoogleraren.